

אניני מלכות

מלוקט מספר

'מותיקות התורה'

מוסר השכל ולקח טוב ואמרות חיוזק הנלמדים מתוך פרשיות התורה מלוקטים מפי סופרים וספרים ככתבם וכלשונם

פרשת ויחי

צדיקים במיתתם קרויים חיים

וַיְחִי יַעֲקֹב (מז, כח). הפרשה מדברת בפטירת יעקב אאע"ה ונקראת ויחי, וכן פרשת חיי שרה, העוסקת בפטירת שרה אמנו, נקראת בשם חיי שרה, והוא ע"ד שאמרו חז"ל צדיקים במיתתם נקראו חיים (ברכות יח.).

(כסא דוד בן של אהבת שלום)

כאשר בא יוסף נטל אחד ממששים מחליו בכל בני יעקב לא היה אחד בן גילו רק יוסף

וַיָּגֵד לְיַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הִנֵּה בָנָה יוֹסֵף בָּא אֵלַי וַיִּתְחַזַּק וַיִּשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב עַל הַמִּטָּה (מח, ב). יש לפרש על פי רמז, דהנה חז"ל אמרו בגמרא במס' (נדרים דף ל"ט) המבקר את החולה נוטל אחד ממששים מחליו, ודוקא בבן גילו ע"ש, וידוע שיוסף היה בן גילו של יעקב כדאיתא במדרש והובא ברש"י בפ' וישב על הפסוק כי בן זקונים הוא לו.

והנה מלת הנ"ה בגימטריה ששים, ומלת המט"ה בגימטריה נ"ט, וזהו שאמר הנ"ה ר"ל ששים חלקים אביך חולה, אבל כאשר בא יוסף ונטל אחד ממששים מחליו, כי בכל בני יעקב לא היה אחד בן גילו רק יוסף, לכן ויתחזק

ישראל מעצמו על ידי שנחסר לו אחד ממששים מחליו וישב על המטה, המט"ה גימטריא נ"ט, שנשארו לו רק נ"ט חלקים מחליו.

(קול אליהו)

דרך הצדיקים כשזוכרים הטוב אשר הגיעם חולקים כבוד לה'

אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּנֵה (מח, ט). דרך הצדיקים כשזוכרים הטוב אשר הגיעם חולקים כבוד לה', כי הוא הנותן, כאומרו (לעיל לג, ה) הילדים אשר חנן אלקים וגו'.

(אור החיים)

למדך תורה דרך ארץ שינהוג אדם כבוד בחבירו לפי הראוי לו

שִׁבְלָה אֶת יָדָיו בִּי מִנְשָׂה הַבְּכוֹר (מח, יד). ולכאורה הטעם הוא ההיפך של עשיה, אלא למדך תורה דרך ארץ שינהוג אדם כבוד בחבירו לפי הראויה לו, ואעפ"י שהיה יכול יעקב אע"ה לחזור ולהעמידם כרצונו זה לימינו וזה לשמאלו, אלא שכוננתו היה שלא לבייש את מנשה ולכך שכל את ידיו בראשם, וק"ל.

(נועם אלימלך)

עובדות וסיפורי צדיקים

אפשר לגרום אסון בעקומת אף בלבד

בִּי בָאֵפֶס הָרְגוּ אִישׁ (מט, ו). מספרים שעה שפרסם החפץ חיים את ספרו שמירת הלשון, שאל אחד על שום מה דווקא שמירת הלשון מפני מה לא חיבר ספר גם על שמירת החוטם, סיפרו על כך לחפץ חיים, אמר החפץ חיים הצדק עמו, אף בחוטם יש להזהר שאפשר לחטוא הרבה ואפשר לגרום אסון בעקומת אף בלבד, וכך כתוב במפורש כי באפס הרגו איש.

(מאוצרנו הישן, וכמו"כ מהרה"ק רבי משה מידנר זצ"ל)

אע"פ שלא מצינו ברכה ליוסף

וַיְבָרֶךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר (מח, טו). ברכת הבנים היא ברכת האב.
(רשב"ם)

מנשה שלא נתקנא באפרים ואפרים שלא נתגאה על כן בירכם ישימך אלקים כמותם

כִּי יְבָרַךְ וַיִּשְׁרָאֵל לֵאמֹר וַיִּשְׁמַךְ אֱלֹהִים בְּאַפְרַיִם וּבְמִנְשֵׁה (מח, כ). יש להתבונן דהנה הגם שבירכם וחילקם לבי שבטים כראובן ושמעון, למה יברכו ישראל את בניהם רק בהם, ולא יאמרו ישימך אלקים כראובן ושמעון ושאר שבטי ישורון, ומהו היתרון בהם, ועוד למה לא אמר לעיל בברכתם אחר פסוק המלאך הגואל וכו', והמתין בברכה הלזו עד ששם את אפרים לפני מנשה.

והנראה דהנה ידוע כל התורה כלולה בעשרת הדברות, ועשרת הדברות כלולים בדיבור האחרון הוא לא תחמוד וכו', וכל אשר לרעך (שמות כ יז), והוא להתרצות בגזירותיו ית' אשר מנע ממנו הטוב שהוא הניתן לחבירו, ולחשוב כי הוא ית' הוא לבדו היודע הטוב והנאות לכל אדם ולא יקנא את חבירו, וכבר ידעת שהקנאה מוציאה את האדם מן העולם.

ובהקדם עוד זאת ידוע כי התאוה והכבוד מוציאים ג"כ את האדם וכו', כמו שאמרו רז"ל הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים וכו' (אבות פ"ד כ"א), והוא כאשר ישפיע הש"י טובה אל האדם לא יבקש בזה תאוה וכבוד ויבא להתגאות על חבירו בזאת הטובה, רק אדרבא יכנע לפני בוראו ויחשוב כי הוא מצד החסד מבוראו עליו, והנה יעקב

אבינו כאשר שם את אפרים לפני מנשה ראה באפרים שלא נתגאה בטובה רק אדרבא וכו' וכנ"ל, וראה במנשה שלא נתקנא באפרים, על כן בירכם כן יברך ישראל ישימך אלקים כאפרים מבלי גאות, וכמנשה מבלי קנאה על טובת חבירו.

(אגרא דכלה)

אל תדאג דאגת מחר

וַיְבָרֶכְבֶּם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר (מח, כ). י"ל ע"ד שאמר (יבמות ג:ג) אל תדאג דאגת מחר, וזה פי' ויברכם ביום ההוא לאמר, שלא ידאגו רק על יום ההוא.
(קול שמחה)

תפילה הוא כמו הקשת כל כמה שהיא מתוחה יותר היא יורה את החץ בכח גדול

אֲשֶׁר לָקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי בְּחַרְבֵי וּבְקִשְׁתֵּי (מח, כב). מתרגם אונקלוס בצלותי ובבעותי.

ויש לפרש דהנה התפלה נקראת קשת כמו שפירש"י פי' ויחי בחרבי ובקשתי היא חכמתו ותפלתו, ופירש כ"ק אבי וצללה"ה (האבני זנר) כי כמו הקשת כל כמה שהיא מתוחה ביותר לאחור היא מורה את החץ לפנימי בכח גדול מאד עד שהחץ בוקע את האויר והולך למרחוק ביותר.

כן היא התפלה, כל כמה שהלב נרגש ומתעטפת עליו נפשו ביותר עד שהלב קטן מהכיל ומתפרצת התפלה מתוך לבו כחץ מקשת, אז תפלתו בוקעת ועולה למעלה למעלה ביותר, ודפח"ח.

(שם משמואל פר' ח"י שרה שנת תער"ב עמוד ר"ז בד"ה בספר, וכמו"כ בפ' יוגש ובפ' ואתחנן).

עובדות וסיפורי צדיקים

לכבוד ה' כדאי לתת גם את המנוחה

וַיְבָרַךְ מְנַחֵם בֶּן מִטְיָה וְאֶת הָאָרֶץ בִּי נַעֲמָה וַיֵּט שְׁכֵמוֹ לְסָבֵל (מט, טו). צריך ביאור כי בפשטות הפסוק מדבר במעלתו של יששכר, והעיקר הוא ויט שכמו לסבול וכפירוש רש"י הכוונה על עול תורה, ומה מוסיף לנו בזה אומרו וירא מנוחה כי טוב.

ואמר הג"ר מתתיהו סלומון שליט"א משגיח דיישיבת ליקווד שמעתי מרבי לייב פרידמן זצ"ל, כי פעם נכנס אחד מצדיקי ירושלים (הרב אשלג בעל הסולם זצ"ל) אל מרן החזו"א זצ"ל והגיד לו דבר על הפסוק הזה, אשר כל כך נהנה ממנו החזו"א עד שב' חדשים אח"כ סיפר הדבר לנכנסים אצלו.

והוא כי האדם יכול למדוד את עצמו עד כמה הוא דבוק ומסור לעבודת ה', על ידי התבוננות כמה הוא מוכן לוותר מעצמו וליתן בעד ה', למשל החילוק בעבודת ה' של קין והבל היה בזה, כי הבל היה מוכן להקריב מבכורות צאנו ומחלביהן, ר"ל שהבין כי כבוד שמים הוא ליתן לה' מה שהיה רוצה לעצמו ביותר, וכל מה שהדבר יותר נחמד ויותר רוצה בה ואעפ"כ מקריבו לה' הרי זה יותר דביקות בו יתברך.

כן הדבר בעולמנו כל אחד רוצה מנוחה, וזהו עיקר תענוג האדם וחמדתו בעוה"ז, ואם הוא משיג הטובה הזאת ונותנה להקב"ה הרי כיבד את ה' באופן הכי נעלה, וזה שאמר יעקב על בנו יששכר וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה, וטובה זו בודאי חמד לעצמו כמו כל אדם, אלא שהבין כי לכבוד ה' כדאי ליתן גם את המנוחה כולה קודש בלתי לה' לבדו ויט שכמו לסבול עול תורה.
(מעשה איש ח"ו עמוד סד)

בעקבתא דמשיחא תהיה קרירות גדולה בעניני אמונה והעצה לזה לדבר מאמונה

הַאֲסֵפוּ וְאִגִּידָה לְכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים (מט, א). החסיד הישיש המופלג מוה"ר צבי הירש גרשון ז"ל סיפר שנסע לכ"ק אדמו"ר קוה"ק גאון ישראל זצוקל"ה מרוזין בעת קבעו משכנו בסאדיגורא יצ"ו וכו', וביקש הגידו נא לי איזה דיבור טוב 'עס זאל מיר ניצען אויף אייביג' וכו'.

ואמר לו מרן זי"ע הרה"ק והנורא מרוזין תוך כדי דבור, אתם רוצים דיבור טוב ממני, 'איך זאג אייך סערצי א ווארט ס'זאל אייך נוצען אויף תמיד' (אומר לך אהובי מימרא שיועיל לך תמיד).

דע לך דקודם ביאת הגואל צדק וועט הענגען דאס גאנצע יודישקייט אויף א האר, וועט זיין די איינציגע עצה מען זאל זיך צונויף קומען בכל שבת קודש ובכל עת מצוא מען זאל רעדען סיפורים ממעלת הצדיקים, [קודם ביאת הגואל יהי' קשה מאוד להתחזק באמונה והעיצה היחידה תהא להתאסף בכל שבת קודש ובכל עת מצוא לספר סיפורים] זה יהיה חיזוק אמונה גדול באחרית הימים.

וזהו שרמו יעקב אבינו לבניו האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, יקרא הוא מלשון קר וצונן, באחרית הימים וכו' היינו בעקבתא דמשיחא, שאז תהיה קרירות גדולה בעניני אמונה, התרופה ע"ז הוא 'האספו' בשבת אחים, ולדבר מאמונת אלוקים ואמונת צדיקים.

וכיים מרן זי"ע להחסיד הנ"ל, אני מתנה אתכם ג' דברים, א' שתזכרו את דברי, ב' שתקיימו את דברי, ג' שתספרו זאת ברבים.

איר זאלט דאס געדענקין, איר זאלט עס מקיים זיין אליין, איר זאלט דאס תמיד יעדערען דערצעהלען, עכלה"ק.

(עירון קדישין)

כוונת קרה בוודאי היתה סודות אעפ"כ אמר יעקב אבינו בסודם אל תבא נפשי

בְּסוּדָם אֵל תְּבֵא נַפְשִׁי בְּקִרְבִּי אֵל תַּחַד בְּבִדִי (מט, ו). אמר אא"ז זצוק"ל בשם הרבי ר' אלימלך הקדוש זצוק"ל כי כוונת קרה בוודאי לא היה גאות כפשוטו, רק כוונתו בוודאי היתה עבדות וסודות, אף על פי כן כיון שהיה עם מחלוקת, אמר יעקב אבינו ע"ה בסודם אל תבא נפשי, אינני רוצה בסודות שלהם ובעבדות שלהם, כי הוא מעלמא דפרודא, ודי למבין.

(דברי ישראל)

כל התענוגים אין בהם ממש מלבד התענוג הרוחני

וַיֵּרָא מְנַחֵה בִּי טוֹב וְאֵת הָאָרֶץ בִּי נְעִמָה וְגו' (מט, טו). פירוש מנוחה העליונה כי טוב, פירוש בהביט ובהתבונן האדם בכל הנאות העולם הזה הנרגשות, כמו שתאמר תאות המאכל והמשתה, אין העריבות של אותו דבר צודק מצד עצמו, אלא מצד הגוף אשר הוא כלי ריקם שעומד למלאות, שכן הטביע בו היוצר שלא יוכל להתעכב ריקם כלל, ולזה כאשר יהיה האדם שבע, לא מלבד שלא יקח עריבות למאכל ההוא אשר נכספה וגם כלתה נפשו אליו באותה שעה עצמה קודם שמילא כריסו, אלא שמואס בו כמואס ברע וכו'.

כי בהתבונן האדם בבשר ובעור אשר מהם בנוי כל יופי ותואר באדם, יראה וישכיל בהתבונן בהם כי אין בהם נעימות, ויתמאס בבשר אדם מגשת אליו, ואין הכל אלא דמיון, אבל הטוב האמיתי והנעימות הצודק הוא של עולם העליון.

ולזה אמר וירא מנוחה כי טוב, פירוש העולם שנקרא מנוחה שהיא טובה, לשלול הטוב הנדמה בעוה"ז כנזכר, ואת הארץ כי נעמה כפי האמת, ויט שכמו לסבול, צער העוה"ז, ויהי למס, פירוש שהיה הוא עצמו מס עובד,

עובדות וסיפורי צדיקים

אני אדאג לכך שיהיה לך מנין ואתה תאמר קדיש

וַיִּבֶל יַעֲקֹב לְצוֹת אֵת בְּנָיו וַיֹּאמֶר רַגְלָיו אֶל הַמַּטָּה וַיִּגְעוּ וַיֹּאמְרוּ אֵל עֲמִי (מט, לג). סיפר הג"ר מרדכי גיפטר (שליט"א) [זצ"ל], הוזמנתי על ידי אחד מתלמידי להשתתף בשמחת החתונה, מאחר והחתונה נערכה במקום מרוחק ממקום מגורי, שיגר התלמיד בילעטן [כרטיסי נסיעה] עבורי ועבור עוד שמונה מחבריו שהוזמנו גם כן לחתונה, ביום המיועד יצאנו לדרך בהקדם כדי להגיע בזמן לחופה, אך משהתקרבו התברר כי הערפלאן לא יוכל לרדת שם מפאת הערפל הכבד ששרר במקום, על כרחנו המשכנו עד שהגענו למקום רחוק מהמקום שבו נערכה החתונה.

משנוכחנו לדעת כי לא נגיע לחופה בשעה המיועדת, ואף לתפילת מנחה בציבור לא נזכה, נערכנו לתפילת מנחה ביחידות, ביקשנו מאחד העובדים שנקרה בדרכנו להראות אותנו מקום שבו נוכל להתפלל. העובד האלמוני נעתר לבקשתנו והביא אותנו לחדר צדדי, ועמדנו להתפלל והעובד נשאר בפתח החדר והשקיף על תשעת המתפללים.

כשם שהוא לא הסתכל בהם כמו כן לא תשלוט עין הרע בו

בְּנֹת צִעָדָה (מט, כב). יתבאר ע"ד אומרם ז"ל (תנחומא) שאשת פוטיפר קראה כל נשי השרים והגדולים והכניסה ליוסף לשרת לפניהם, וקבוצם והקפם היה כאצעדה זו "עלי שור" כדי להביט בו, ואעפ"כ רוח הקודש מעידה עליו שלא הביט און, וכשם שהוא לא הסתכל בהם, כמו כן לא תשלוט עין הרע בו. (אור החיים)

הלוואי ישיב לנו מה שגרמנו לו שנעשה מלך כן יעשה לנו
וְיִשְׁמְנוּ יוֹסֵף וְגו' (ג, טו). כשחזרו מלקבור את אביהם עבר יוסף על הבור שהשליכוהו בו ובירך בדרך ברוך שעשה לי נס במקום הזה, אמרו עדיין הוא זוכר בלבנו מה שעשינו לו.

יש מפרשים לו ישטמנו יוסף כלומר הלוואי ישטמנו יוסף בלבנו ולא יעשה לנו מעשה, ואם חפץ לעשות לנו "ישיב לנו כל הרעה שגמלנוהו", כי מה עשינו לו, גרמנו לו שנעשה מלך מחמת שמכרנוהו נתגלגל הדבר ונעשה מלך במצרים, כן יעשה לנו. (בעל הטורים)

יוסף ידע את הקץ

וַיִּשָּׁבַע יוֹסֵף אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (ג, כה). ולא השביע לבניו, אלא אמר להם בשכם לקחתם אותי ושמה תחזירוני (סוטה ג). ובמדרש יש שהשביעם שלא ידחקו את הקץ, כי יוסף ידע את הקץ כי יעקב גילה לו. (בעל הטורים)

פירוש שפינה עצמו לעבוד ה' ועשה עצמו כמס הניתן, כן נתן עצמו להיות עובד עבודת הקודש העריבה והנעימה.

עוד ירמוז באומריו ויהי למס עובד, שכל הנבראים יעלו לו מס לפרנסתו ויעבדוהו לבן תורה, וכמו שמצינו ליששכר עצמו שהיה זבולון עובד אותו, וכן בכל דור ודור.

(אור החיים)

אם רוצה אדם שיהי' לו מנוחה ירגיל את עצמו לסבול כל דבר הבא עליו

וַיִּרְא מַנְחָה פִּי טוֹב כו' (מט, טו). ויט שכמו לסבול, הר"ד בונים מפרשיסחא זצ"ל פי' אם רוצה אדם שיהי' לו מנוחה ירגיל את עצמו לסבול כל דבר הבא עליו ואיך שיהי' ישוה בעיניו, אז יהי' לו מנוחה תמיד.

(שיח שרפי קודש עה"ת, קול מבשר)

מי שגומל חסד אזי כתות של מלאכי השרת סובבים אותו ושומרים אותו

גָּד גְּדוּד וְגוֹדְדָנוּ וְגו' (מט, יט). נ"ל כי גד ר"ת ג'זומל ד'לים, פירוש שמי שגומל חסד לזרע ישראל בכל כוחו, גדוד יגודנו אזי כתות של מלאכי השרת סובבים אותו ושומרים אותו מכל דבר רע ח"ו, והוא יגוד עקב, פירוש עוד זוכה שמבדיל ומכרית מאתו היצה"ר שנקרא עקב כמו שכתוב (בראשית ג, לו) "ואתה תשופנו עקב", ויגד הוא לשון כריתה כמו "גודו אילנא" (סנהדרין קי:).

(אור לשמים, וכמו כן בקדושת לוי ליתן צדקה קודם התפלה להכרית הקליפות)

עובדות וסיפורי צדיקים

משסיימנו את התפילה שאל העובד מדוע לא אמרתם קדיש. משהשבנו לו כי חסר לנו העשירי למנון, חזר והקשה באידיש און **איך בין נישט קיין איד וכי אני אינני יהודי ומיד עמד ואמר קדיש.**

אחר כך סיפר להם האיש בהתרגשות, היום הוא יום השנה לפטירת אבי ז"ל, זה זמן רב פרקתי מעלי עול תורה ומצוות, ומובן שגם אינני מתפלל, בלילה שעבר נגלה אלי אבי ז"ל בחלום ואמר לי, היום הוא יום היארצייט, וגורני עליך לומר עלי קדיש, אמרתי לו, אינני מתפלל, ואפילו הייתי רוצה לומר קדיש אינני יכול, הואיל ובמקום שאני נמצא אין מנין יהודים, אך אבא חזר ואמר, אני אדאג לכך שיהיה לך מנין, ואתה תאמר קדיש.

כשקמתי בבוקר אמרתי לעצמי, אני לא אומר קדיש, אבל עכשיו משראיתי כיצד מתגשמים דברי אבי, ובסייעתא דשמיא הובאו לכאן תשעה יהודים כשרים ממרחק רב, לא יכולתי להימנע מלומר, יתגדל ויתקדש שמיא רבא.

(ילקוט לקח טוב על פרקי אמונה ונחמה עמוד רסב)

גליון זה נתנדב על ידי

הנדיב הנכבד והנעלה הרה"ח מוה"ר יצחק טעסלער שליט"א

לעילוי נשמת אמו האשה החשובה רודפת צדקה וחסד מרת שרה ע"ה בת הרה"ח מוה"ר משה יוסף הי"ד

נלב"ע בשם טוב ט"ז טבת תש"מ לפ"ק תנעב"ה